

قیام حسن خان سالار در خراسان

۷ آذر ۱۳۹۵ ساعت ۱۲:۱۴

اللهیار خان آصف الدوله که از آغاز سلطنت محمد شاه به حکمرانی خراسان منصوب شده بود، در اوایل سال ۱۲۶۲ هجری به بهانه‌ی پیری و خستگی از اداره‌ی امور آن ناحیه امتناع ورزید و فقط تولیت آستان قدس رضوی را بر عهده گرفت و از آن پس فرزند جوان او حسن خان مشهور به سالار بار زمام حکومت خراسان را در دست گرفت

جوان و تاریخ- کافه هنر



اللهیار خان آصف الدوله که از آغاز سلطنت محمد شاه به حکمرانی خراسان منصوب شده بود، در اوایل سال ۱۲۶۲ هجری به بهانه‌ی پیری و خستگی از اداره‌ی امور آن ناحیه امتناع ورزید و فقط تولیت آستان قدس رضوی را بر عهده گرفت و از آن پس فرزند جوان او حسن خان مشهور به سالار بار زمام حکومت خراسان را در دست گرفت. فرزند دیگر آصف الدوله به نام محمد قلی خان دربار محمد شاه منصب حاجی داشت و ایشیک آغاسی دربار و از رجال متنفذ عصر خود و غالباً به وسیله‌ی مکاتبه با پدر خود، او را از بی‌تدبیری و بی‌کفایتی حاجی میرزا آغاسی و امکان بروز فتنه در کشور و تزلزل سلطنت محمد شاه آگاه ساخت.

در آن موقع ترکمانان از شمال غربی به حدود خراسان تجاوز کردند و محمد شاه یکی از حکام محلی خراسان محمد حسین خان نردینی ۲ را به قلع و قمع ترکمانان و حکمرانی ولایات شمالی خراسان منصوب و به مقر مأموریت روانه کرد. سردار مزبور بر ترکمانان غالب آمد و بر اثر آن خدمت مورد عنایت خاص شاه و صدراعظم قرار گرفت. آصف الدوله که با حاجی میرزا آغاسی میانه‌ی خوشی نداشت و فرزندش سالار بار که از ترقی محمد حسین خان نردینی بر سر حسد آمده بود، نجف قلی خان بزنجرودی شادلو و جعفر قلی خان شادلوی ایلخان، فرزند او را علیه نردینی تحریک به شورش کردند و سرداران مزبور شبانگاه بر سر نردینی تاخته، خود و

کسانش را به قتل رساندند. چون خبر شورش خراسان و قتل نردینی به تهران رسید، محمد شاه به احضار مسببین شورش و قاتلین نردینی فرمان داد ولی آصف الدوله با اعزام آنان مخالفت ورزید و این امر مدت چندین ماه مورد کشمکش بین آصف الدوله و محمد شاه بود عاقبت آصف الدوله مشهد را رها کرد و به تهران رفت و شاه او را به عتبات تبعید کرد. پس از تبعید آصف الدوله به عتبات، حسن سالار به کمک دو سردار سابق الذکر از ترکمانان و کردهای مرزنشین و افراد متفرقه سپاهی گرد آورد و علنا علیه حکومت مرکزی قیام کرد. محمد شاه به اشاره صدراعظم، برادر بزرگ سالار، حاجی میرزا محمد خان مشهور به بیگلربیگی را که داماد محمد شاه بود، به حکمرانی خراسان منصوب و او را مأمور نمود که حسن خان را با نصایح سودمند از آن خیال بازدارد. بیگلربیگی چون به مشهد رسید در مخالفت با حکومت مرکزی با برادر خود سالار همدستان شد و سالار که به دستگیری و کمک برادر خویش قوت گرفته بود، بسیاری از حکام خراسان شمالی را نیز با خود همراه ساخت و ترکمانان کوکلان را به تاخت و تاز به ناحیه بسطام و شاهرود برانگیخت و جمعی از افغانهای اطراف هرات را نیز به اردوی خود ملحق ساخت محمد شاه در بدو امر دو تن از سرداران آذربایجان سرتیپ محمد علی خان ماکوئی و ابراهیم خلیل خان ماکوئی را به دفع سالار فرستاد. ولی سرداران مذکور موفق به تصرف مشهد نشدند و با وجود کوشش بسیار نتوانستند از حدود نیشابور پیشتر برانند. محمد شاه ناچار حکومت خراسان را به برادر خود حمزه میرزا حشمت الدوله که مردی دلیر بود واگذاشت او را با سپاه کافی به خراسان روانه ساخت در آن موقع قریب ۲۰۰۰۰ تن سرباز داوطلب خراسانی و کرد و شادلو و افغان و ترکمان در اردوی سالار گرد آمده بودند. او چون خبر حرکت حمزه میرزا را به جانب خراسان شنید، جعفر قلی خان شادلو را با ۱۲۰۰۰ نفر از سبزواری که در اردوگاه او بود، به بسطام فرستاد و آن لشکر در میامی (بین سبزواری و بسطام) با اردوی حمزه میرزا مصادف شد و پس از زدو خورد مختصری شکست خورد. انتشار خبر شکست مزبور موجب تفرقه‌ی سپاه سالار گردید، وی از سبزواری به جوین گریخت و جمعی از ترکمانان را مجدداً گرد آورد و به کلات حمله برد و در پناه استحکامات آن قلعه‌ی طبیعی مدت ۸ ماه برابر سپاه حمزه میرزا مقاومت ورزید. در اوایل سال ۱۲۶۴ هجری قمری سالار مجدداً قوتی حاصل کرد و حمزه میرزا برای آن که ایلات کوکلان و یموت را از همدستی با سالار منصرف سازد به سرکوبی آنان شتافت ۳۰۰ خانوار از ترکمانان را به حوالی تهران کوچ داد و جمعی را نیز به اردوی خود ملحق ساخت در غیاب او سالار مشهد را محاصره کرد، ولی حمزه میرزا بار دیگر سالار را در ۴۸ کیلومتری شمالی شرقی مشهد شکست داد. سالار به جانب سرخس عقب نشست و سپاه حمزه میرزا او را تعاقب کردند ولی در همان اوقات اهالی مشهد علیه حمزه میرزا سر به شورش برداشتند و حمزه میرزا سخت بیمار شد و عملیات نظامی او علیه سالار متوقف ماند. سالار با قوای جدید تا ۶۰ کیلومتری مشهد پیش آمد و اندکی بعد از آن تاریخ، خبر فوت محمد شاه در خراسان انتشار یافت و سالار درصدد برآمد از هرج و مرجی که معمولاً بعد از فوت سلاطین در ایران پیش می‌آمد به نفع خود استفاده کند.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۲۱۸۵۲/خراسان-سالار-خان-حسن-قیام>